

TÜRK CEZA HUKUKUNDA HAKSIZ REKABET SUÇU^(*)

UNFAIR COMPETITION OFFENSE IN THE TURKISH PENAL LAW

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL^(**)

Öz

Haksız rekabet fiilleri, esas itibarıyla rekabet içerisindeki teşebbüslerin, tüketicilerin ve diğer katılanların uyması gereken rekabet kurallarına aykırılık teşkil eden fiillerdir. Ticari rakiplere zarar verici, hukuk ve ahlaka aykırılık arz eden bu fiiller, hukuk sistemlerince bir yaptırıma bağlanmaktadır. Nitekim Türk Hukukunda bu fiillerin önemli bir kısmı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş, hukuki ve cezai bir yaptırıma bağlanmıştır. Ayrıca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu başta olmak üzere, farklı kanuni düzenlemelerle de haksız rekabet fiilleri Türk Hukuk Mevzuatında düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise, doğrudan bir haksız rekabet suçu tanımlanmamakla birlikte iftira, hakaret suç tanımları gibi genel ve tamamlayıcı suç tanımlarının somut olaya uygulanması mümkün gözükmektedir. Şu halde bir haksız rekabet fiilinin somut olayda hangi suç tanımı kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği önem arz etmektedir.

Bu çalışma, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen haksız rekabet suçu tanımının kanun tekniğine ve Türk Ceza Hukukunun temel prensiplerine uygunluk arz edip etmediğinin tespitini ve çözüm önerilerinin sunulmasını konu edinmektedir.

Anahtar Kelimeler

Haksız Rekabet, Dürüstlük Kuralı, Suç, Ceza.

Abstract

Unfair competition acts are essentially acts that violate the competition rules that the competing undertakings, consumers and other participants must comply with. These acts, which are harmful to commercial competitors and are against the law and morality, are subject to a sanction by the legal systems. As a matter of fact, a significant part of these acts in Turkish Law are regulated in the Turkish Commercial Code No. 6102 and are subject to a legal and penal sanction. In addition, unfair competition acts are regulated in the Turkish Legislation with different legal regulations, especially the Turkish Code of Obligations No. 6098. In the Turkish Penal Code No. 5237, on the other hand, although a direct crime of unfair competition is not defined, it seems possible to apply general and complementary crime definitions such as slander and insult to the concrete case. In this case, it is important whether an act of unfair competition will be evaluated within the scope of which crime definition in the concrete case.

This study focuses on determining whether the definition of unfair competition crime regulated in the Turkish Commercial Code complies with the legal technique and the basic principles of the Turkish Criminal Law and presenting solutions.

Keywords

Unfair Competition, Honesty Rule, Crime, Punishment.

^(*) (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 03.08.2022 / Kabul Tarihi: 11.12.2022).

^(**) Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı, (hertugrul83@ahievran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1372-2451).

Atıf/Citation: Ertuğrul, Hüseyin (2022) "Türk Ceza Hukukunda Haksız Rekabet Suçu", TFM, C: 8, S: 2, s. 409-427.

I. HAKSIZ REKABET KAVRAMI

Rekabet kavramı, mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren teşebbüslerin, kendileri ile aynı alanda iş gören diğer teşebbüslerden daha geniş bir tüketici kitlesine ulaşma maksadıyla, mal veya hizmet sunabilme yarışıdır. Bu yarışın hukuki sınırlar içerisinde kalması, hem ekonominin gelişmesine, hem tüketicinin haklarının korunmasına hem de üretim teknolojilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.¹

İşte bu yarışın hukuki sınırlar içerisinde kalması, rekabetin haksız yapılması anlamına gelmektedir ki, bu da haksız rekabet olarak isimlendirilir. Şu halde haksız rekabet kavramı, teşebbüsler arasında yapılacak rekabetin belirlenmiş hukuk kurallarına göre yapılmamasını ifade etmektedir. Nitekim öğretilerde haksız rekabet kavramı, çoğunlukla ticari rakiplere zarar verici, onları ekonomik faaliyetlerden uzaklaştırıcı, edep ve ahlaka ve dürüstlük kurallarına aykırılık arz edici fiiller olarak ifade edilmiştir.² Bununla birlikte, ticari işlerde hukukun belirlediği kurallara uygun rekabet halleri, haklı bir rekabettir ve hukuka uygun addedilir.

Günümüz modern ekonomilerin temeli, rekabet serbestisi ilkesine dayanmaktadır. Ticari rekabet amacıyla ortaya konulan davranışların hukuk düzenine uygun bir biçimde denetlenmesi ve gerektiğinde bir yaptırıma bağlanması gerekmektedir. Yoksa haksız rekabete karşı koyamayan ticari işletmeler için yıkıcı sonuçlar ortaya çıkacaktır.³

Esasen dürüst ve bozulmamış bir rekabet ortamının sağlanmasında hem ticari işletmelerin, hem de buldukları pazara katılan müşteri ve tedarik edenlerin payı vardır ve sağlanan bu ortam hepsinin yararına. Dolayısıyla haksız rekabet fiili çoğunlukla rakip ticari işletmeler tarafından icra edilse de,

bu fiile müşteriler ve tedarik edenler gibi başkalarının da katılması mümkündür.⁴

Şu halde haksız rekabet hukuku, serbest rekabet düzeninin sağlanmasını ve tacirlerin, ticari işletmelerin, müşterilerin ve diğer ekonomik birliklerin ortak menfaatlerinin korunmasını sağlamaktadır. Bu yöndeki kanuni düzenlemeler rekabet hakkının dürüstlük kuralları çerçevesinde kullanılmasını sağlamakta ve bu hakkın kötüye kullanılmasını engelleme amacı taşımaktadır. Haksız rekabetle mücadelede hukuk davaları marifetiyle tazminat sorumluluğunun sağlanması yeterli olmamakta, kanun metnine ceza hükümlerinin konulması yoluna da gidilmektedir.⁵

II. TÜRK HUKUK MEVZUATINDA HAKSIZ REKABET KURUMU

19. yüzyılda sanayi devrimi sonrası, liberal ekonomi ve açık pazar politikaları tüm dünyada gelişmeye başlamış, bu dönemde ticari mallar makineleşmenin de etkisiyle seri bir şekilde üretilip ülke pazarlarına sunulmuştur. Aynı veya benzer malları üreten rakip firmaların artması, mallarda ve ticari unvanlarda taklidin çoğalması mağduriyetlere sebep olmuş ve ülkeler haksız rekabeti önlemeye yönelik kanuni düzenlemeler yapmaya başlamıştır. İşte bu mağduriyetleri önlemek, ticari alanda dürüstlük ve doğruluğu hâkim kılmak ve rekabeti meşru bir zemine oturtmak amacıyla haksız rekabet düzenlemeleri hukuk sistemlerinde yerini almıştır.⁶

Haksız rekabet kurumu, Türk Hukuk Mevzuatında ilk olarak 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nda⁷ düzenlenmiştir. Kanunun 56 ila 65. maddeleri arasında düzenlenen haksız rekabet kurumu, kanunda "*aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü su-*

¹ **Kaplan**, Ahmet Galip (2020) Elektronik Ortamda İşlenen Haksız Rekabet Halleri, 1. Baskı, Ankara, Onikilevha, s. 29; **Erdil**, Engin (2020) Haksız Rekabet Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, s. 26.

² **Özel**, Çağlar & **Özdemir**, Semih Sırrı (2017), 'Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler' Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel S: 11, C: 9, s. 193; **Arslan**, Çetin & **Özdemir**, Didar (2016) 'Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçu' International Conference on Eurasian Economies, Session 3B: Hukuk, Beykent University Press, s. 268.

³ **Özel & Özdemir**, s. 203.

⁴ **Dinç**, Serhan (2020) Türk Ticaret Kanununa Göre Haksız Rekabet Halleri ve Buna İlişkin Davalar, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, s. 16; **Pekdincer**, Remzi Tamer (2020) Haksız Rekabet Hukukunda Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar ve Satış Yöntemleri, 1. Baskı, Ankara, Adalet, s. 20; **Kaplan**, s. 35.

⁵ **Ülgen**, Hüseyin, **Helvacı**, Mehmet, **Kendigelen**, Abuzer, **Kaya**, Arslan, **Nomer Ertan**, Füsün (2020) Ticari İşletme Hukuku, 6. Baskı, İstanbul, Oniki Levha, s. 526.

⁶ **Arkan**, Sabih (2004), 'Haksız Rekabet-Gelişmeler-Sorunlar' Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S: 4, C: 22, s. 5 vd.

⁷ Bu kanun, 29.06.1956 tarihinde kabul edilmiş ve 09.07.1956 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanıp 01.01.1957 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bilhazire 2011 tarihli TTK'nın 1533. maddesiyle ilga edilmiştir.

iistimalidir” şeklinde tanımlanmıştır (TTK m.56/1). Maddelerin devamında ise, hangi fiillerin haksız rekabet olarak değerlendirileceği örnek olarak belirtilmiş ve yaptırıma bağlanmıştır (TTK m.57-65).

6102 sayılı TTK’da⁸ ise, haksız rekabet kurumu, Kanununun 54 ila 63. maddeleri arasında düzenlenmiş ve doğrudan bir haksız rekabet tanımı yerine dolaylı bir haksız rekabet tanımı yapılmıştır. Kanununun 54. maddesinin 2. fıkrasında, “*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.*” denilerek ticari işlerde, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasında hukuka aykırı davranışlar ve ticari uygulamalar, haksız rekabet kavramı içerisine alınmıştır. Esasen bunu da tam olarak madde metni ifade edememiştir. Madde metnine baktığımızda, “*ticari uygulamalar*” ibaresini “*ile*” bağlacıyla ayırması, aldatıcı ve dürüstlük kuralına aykırı davranışlardan bağımsız başlı başına ticari uygulamalar haksız rekabet sayılır gibi bir manaya sebebiyet vermektedir. Oysa madde metninde kastedilen ticari uygulamaların ve davranışların aldatıcı ve dürüstlük kuralına aykırı olmasıdır ki, bu durumda haksız rekabet söz konusu olacaktır.

Şu halde mülga TTK haksız rekabeti, “*aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suiistimali*” olarak tanımlamışken (m.56/1); 6102 sayılı TTK ise, haksız rekabeti tanımlamamış, hükümlerinin amacını, “*bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması*” olarak ifade etmiş (m.54/1) ve “*aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar*”ı haksız rekabet saymıştır (m.54/2).

Aynı şekilde mülga TTK, “*iktisadi rekabet*” kavramıyla haksız rekabeti açıklarken; 6102 sayılı TTK, bu kavramı anlam ve içeriğini belirsiz ve hukuki bulmayarak kullanmamıştır. Böylece mülga TTK’da “*suiistimal*”de bulunan anlam ağırlığı, yeni TTK’da “*dürüstlük kuralı*”na yüklenmiştir.

Keza 6102 sayılı TTK, mülga TTK’da yer verilmemiş bazı haksız rekabet hallerini de düzenlemiştir.

Bunlar, karşılaştırmalı reklam, saldırgan satışlar, müşteriye ek edimlerle yanıltma, bilgi gizleme yoluyla yanıltma, bazı tüketici haklarının ihlali, sözleşmeyi ihlale teşvik, başkalarının iş gücünden haksız yararlanma ve dürüstlük kurallarına aykırı olarak genel işlem şartı kullanmaktır.⁹

Özetle 6102 sayılı TTK, mülga TTK’ya göre haksız rekabet kavramını geniş tutmuş ve daha çok fiili haksız rekabet kavramı içerisinde mütalaa etmiştir. 6102 sayılı TTK’nın haksız rekabet hükümleri mülga TTK’nın sadeleştirilmiş şeklinde önemli ölçüde benzerlik gösterse de, arz etmeye çalıştığımız hususlarda farklılık göstermektedir.

Türk Hukuk Mevzuatında, haksız rekabete ilişkin düzenlemelerin, öncelikle genel norm mahiyetinde olarak, 6102 sayılı TTK’da ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda¹⁰ yer aldığını ifade etmek gerekir. TTK’da yer alan hükümler, tacirler arasında belirli rekabet ihlallerine uygulanacakken; TBK’da yer alan hükümler ise, tacir olmayanlar arasındaki haksız rekabet hallerine uygulanacaktır. Esasen haksız rekabet TTK’da tacirler arasında haksız kazanç sağlamada bir haksız fiil görünümündeyken; TBK’da bir borç kaynağı olarak haksız fiil şeklinde düzenlenmiştir.¹¹ Gerçekten de TBK’nın “haksız rekabet” başlıklı 57. maddesinde, şu şekilde genel bir düzenleme mevcuttur:

“Gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı halinde zararının giderilmesini isteyebilir.”

Ticari işlere ait haksız rekabet hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır.”

Görülebileceği üzere, TTK’nın 54-63. maddeleri arasında yer alan haksız rekabet hükümleri saklı tutularak, TBK’nın 57. maddesinin genel hüküm niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. TBK m.57, TTK’daki düzenlemelere göre, uygulama alanı oldukça sınırlıdır.

⁹ Dinç, s. 14.

¹⁰ Bu kanun, 11.01.2011 tarihinde kabul edilmiş ve 04.02.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanıp bilahare 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹¹ Özel & Özdemir, s. 193.

⁸ Bu kanun, 13.01.2011 tarihinde kabul edilmiş ve 14.02.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanıp bilahare 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

lıdır. Özellikle öğretmen, doktor gibi tacir olmayan meslek mensupları arasında, TTK kapsamında değerlendirilemeyen haksız rekabet halleri açısından uygulama alanı bulması mümkündür. Bu bağlamda tüzel kişi tacirler bakımından bir adi iş sahasından ve tüketici sıfatından söz edilemez.¹²

Bu düzenlemelerin dışında, haksız rekabet fiillerini düzenleyen özel kanuni düzenlemeler de mevcuttur. Bunlardan ilki, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'dur.¹³ Bu Kanun, TTK'ya göre özel nitelikte bir kanun olduğundan hüküm bulunmayan hallerde öncelikle TTK'da yer düzenlemelerin uygulanması söz konusu olacaktır. Bu kanunla, ticari piyasada rekabeti bozucu birleşmelerin ve devralmaların önüne geçilmek istenmiş ve açılacak davalar düzenlenmiştir (m.7, m.58).

Haksız rekabet fiillerini düzenleyen bir diğer özel düzenleme, 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'dur.¹⁴ Bu kanunla, ithalatta dumping¹⁵ ve sübvansiyondan¹⁶ doğan haksız rekabet hallerinde ortaya çıkan zarar, bu malları Türkiye'ye ithal edecek kişiden Kanunun 7. maddesinde öngörülen ek vergilerle alınarak karşılanması söz konusu olacaktır. Burada ileriye yönelik bir koruma söz konusu olduğundan, soruşturmanın yapılması sırasında ortaya çıkan zararlar koruma kapsamına girmemektedir. Ayrıca, dumpingli ithalattan sadece belirli bir üretim dalı değil, belirli üreticiler de zarar görebilir. Bu durumda, TTK'nın 58. maddesinde düzenlenmiş olan tespit, men, eski hale iade, maddi ve manevi tazminat davaları açılacaktır.¹⁷

¹² **Nomer, Ertan & Nomer, Füsün** (2016) Haksız Rekabet Hukuku, On İki Levha, İstanbul, s. 93; **Özel & Özdemir**, s. 194.

¹³ Bu kanun, 07.12.1994 tarihinde kabul edilmiş ve 13.12.1994 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁴ Bu kanun, 14.06.1989 tarihinde kabul edilmiş ve 01.07.1989 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanıp bilahare 01.10.1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹⁵ Damping, bir malın Türkiye'ye ihraç fiyatının, benzer malın normal değerinin altında olmasıdır (3577 s. Kanun, m.2/1(a)).

¹⁶ Sübvansiyon, menşe veya ihracatçı ülkenin fayda sağlayan, doğrudan veya dolaylı mali katkısını veya GATT 1994'ün XVI. maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteğidir (3577 s. Kanun, m.2/1(b)).

¹⁷ **Özdamar, Mehmet & Ermenek, İbrahim** (2007), 'Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat' FMR, S: 3, C: 7, s. 45.

Bir diğer düzenleme, ise 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'dur. Bu Kanun, marka, patent, tasarım haklarının korunması teminat altına almak için haksız rekabet sayılabilecek belirli fiilleri suç olarak yaptırıma bağlanmıştır (m.30).¹⁸

Son olarak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda¹⁹ yer alan haksız rekabet niteliğindeki düzenlemeye değinmek gerekir. Kanunun 83 ve 84. maddelerinde, fikir ve sanat eserlerine yönelik haksız rekabet konusu düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle, fikir ve sanat eserlerinin karışıklığa yol açacak şekilde çoğaltılması haksız rekabet sayılmıştır. Hatta eser mahiyetinde olmasa da, fotoğraf ve resimler de, haksız rekabet koruması altına alınmıştır. Ayrıca fiili işleyen tacir olmasa da haksız rekabet sayılacağı, her iki maddede açıkça ifade edilmiştir (m.83/3, m.84/2). Şu halde fikir ve sanat eserleri hakkında haksız rekabet fiilini işleyen eğer bir tacir değilse, TBK hükmü uygulanacakken (m.48); fiili işleyen tacir ise, TTK hükümleri uygulanacaktır (m.54 vd.).

III. DÜRÜSTLÜK KURALI BAĞLAMINDA HAKSIZ REKABET

Haksız rekabet kurumunun amacı, dürüstlük kuralları bağlamında hâkim bir rekabeti tesis etmektir.²⁰ Dürüstlük kurallarının ne olduğu, 22.11.2001 tarihinde kabul edilen ve 08.12.2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanıp bilahare 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilmiştir. Özel hukuk ilişkilerinde genel bir norm niteliğinde olan bu kurala göre; "*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.*"

Bu genel ilkeyle kişiler, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymakla yükümlü olmaktadır. Fakat TMK'nın 2.

¹⁸ Bu kanun, 22.12.2016 tarihinde kabul edilmiş ve 10.01.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 191. maddesiyle; 24.06.1995 tarihli ve 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 24.06.1995 tarihli ve 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 24.06.1995 tarihli ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁹ Bu kanun, 05.12.1951 tarihinde kabul edilmiş ve 13.12.1951 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁰ **Kaplan**, s. 34.

maddesinde ifade edilen dürüst davranış kuralları ile TTK'nın ifade ettiği dürüstlük kuralları her zaman örtüşmeyebilmektedir. Çünkü TMK'da düzenlenen dürüstlük kuralları bir hukuki sözleşmeye dayalı, var olan güvenle ilgilidir. Rekabet hukukunda ise, bu anlamda her zaman bir taraf mevcut olmayabilmektedir. TTK'da dürüstlük kuralı, haksız rekabet fiillerinin tespitinde belirleyicilik arz etmekte, haksız rekabetin ana unsurunu oluşturmaktadır. Piyasada yer alan tüm aktörlerin, dürüstlük kurallarına uygun hareket etmesi gerekmektedir. Bunun ihlali halinde, ticari güven ve rekabet ortamı bozulacağından haksız rekabet söz konusu olabilecektir.

TTK'nın 54. maddesinin 1. fıkrasında, haksız rekabete ilişkin hükümlerin amacı, bütün katılanların menfaatine olan, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması olarak ifade edilmiştir. Kanun "dürüst" ve "bozulmamış" rekabeti tanımlamasa da, dürüst rekabetten kastedilene ahlak ve adab kurallara uygun rekabet olarak anlamak gerekir; bozulmamış rekabetten kastedilene ise, hilesiz rekabet olarak anlamak gerekir.

TTK'nın 54. maddenin 2. fıkrasında ise, müşterilerin iki gruba ilişkilerini etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamaların haksız ve hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir. Müşterilerle ilişki içerisinde olan bu iki grup, madde metninde "rakipler" ve "tedarik edenler" olarak ifade edilmiştir. Esasen bu düzenleme, haksız rekabete ilişkin temel bir ilkeyi ortaya koymaktadır. İlkenin ana unsuru, dürüstlük kurallarıdır. Gerçekten de, dürüstlük kuralına aykırı davranışlar ve ticarî uygulamalar, rekabetin temel kurallarına zarar vermekte ve haksız rekabeti ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifadeyle haksız rekabetin temelinde, ticari alandaki rekabetin dürüstlük kuralları çerçevesinde işletilme düşüncesi yer almaktadır.²¹

IV. HAKSIZ REKABET SUÇU

TTK'nın "Ticari İşletme" başlıklı Birinci Kitabının, "Haksız Rekabet" başlıklı Dördüncü Kısımının 54-63. maddeleri arasında haksız rekabet kurumu düzenlenmiştir. Haksız rekabet suçu ise, kanunun 62. maddesinde düzenlenmiştir.

²¹ **Özbalçık**, Ozan Can (2019) TTK md.62/1-B, C, D Kapsamında Haksız Rekabet Suçları, 1. Bası, Ankara, Seçkin, s. 60.

A. SUÇUN KANUNİ TANIMI

TTK'nın 62. maddesinde haksız rekabet suçu, tek fıkra halinde şu şekilde tanımlanmıştır:

"(1) a) 55'inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler,

b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerininine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler,

c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar,

d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler,

fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56'ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikayeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar."

Görüleceği üzere, TTK'nın 62. maddesinin (a) bendinde düzenlenen fiil, aynı kanunun başka bir maddesi olan 55. maddesine atfı yapılmak suretiyle belirlenmiştir.²² Kanunun 55. maddesinde ise, altı seçimlik hareket düzenlenmiştir ki, bu seçimlik ha-

²² **II - Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar MADDE 55 - (1) Aşağıda sayılan haller haksız rekabet hallerinin başlıcalarıdır:**

a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikler;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,

2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,

3. Paye, diploma veya ödül almadığı halde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,

4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,

5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötileyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,

6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması halinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur,

7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,

8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,

9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,

10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,

11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formleri kullanmak.

b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle;

1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek,

2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek,

4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek.

c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;

1. Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,

2. Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği halde, yararlanmak,

3. Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.

d) Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

rekabetlerin dördü de, kendi içerisinde örnekleme yoluyla toplam yirmi bir alt bende ayrılmıştır. Netice de, Kanunun 55. maddesinde düzenlenen seçimlik haksız rekabet fiillerine ilaveten, doğrudan 62. maddede düzenlenen haksız rekabet suçunun üç seçimlik hareketiyle birlikte değerlendirildiğinde, haksız rekabet suçunu oluşturan toplam dokuz seçimlik hareket ve altında toplam yirmi dört alt seçimlik hareket mevcuttur. Bu haliyle Türk Ceza Mevzuatında düzenlenen başka bir kazıistik suç tanımı mevcut değildir.

Kanunun 55. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen fiillerin, tahdidi değil tadadi olması, yani sınırlı sayıda olmayıp örnekleme şeklinde gösterilmesi, Türk Ceza Hukukunun temel prensiplerinden “suçta ve cezada kanunilik” ilkesine ve “belirlilik” ilkesine aykırılık arz etmektedir. Çünkü suç tanımları, başka bir maddeye havale veya atıf suretiyle düzenlenemez, bu şekilde içeriği doldurulamaz. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “suçta ve cezada kanunilik ilkesi” başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasında şu düzenleme yer almaktadır:

“Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.”

Bu ilke gereği, suç teşkil eden fiilin bütün unsurlarının kanunla tanımlanmış ve açıkça gösterilmiş olması gerekir. Esasen suç tanımlarının açık ve seçik olması gereği, yine ceza hukukunun temel ilkelerinden birini teşkil eden ve güvence fonksiyonunun bir parçası olan “belirlilik ilkesi”ni ifade etmektedir. Bu şekilde hangi insan davranışlarının suç olduğunun kanun metninden açık bir şekilde anlaşılabilir olması, kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin güvence altına alınabilmesi açısından önem arz etmektedir.²³ Bu bakımdan, haksız rekabet fiillerini

e) İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemelerden önemli ölçüde ayrılan, veya

2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

²³ Koca, Mahmut & Üzülmüş, İlhan (2020) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Ankara, Seçkin, s. 58; Özgenç, İzzet (2020) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Ankara, Seçkin, s. 132.

suç olarak tanımlayan TTK'nın 62. maddesinin 55. maddesine atıf yapması, "suçta ve cezada kanunilik ilkesi"ne ve sayılan seçimlik hareketlerin örnekleme yoluyla sayılarak ucu açık bırakılması da "belirlilik ilkesi"ne aykırılık arz etmektedir.²⁴

Problem arz eden diğer bir husus ise, Kanunun 55. maddesinde yer alan düzenlemesidir. Maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde, "*dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;*" denilerek alt bentler halinde alt seçimlik hareketler sayılmıştır. İzlenen bu yol, diğer alt bentlerde de mevcuttur. Yani haksız rekabet suçunu oluşturan fiillerin ne olduğu, diğer hukuki aykırı davranışlar denilerek belirsizleştirilmiş ve "özellikle" denilerek kıyas yapmaya açık bir halde genişletilmiştir. Hemen ifade edelim ki, bu düzenleme de, "suçta ve cezada kanunilik ilkesi"ne ve "belirlilik ilkesi"ne aykırı olmakla birlikte, ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan "kıyas yasağı"na da aykırı düşmektedir. Çünkü kıyas yasağını düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 2. maddesinin 3. fıkrası "*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*" demek suretiyle, açıkça düzenlenmemiş bir suç normunun benzer fiillerle genişletilerek yorumlanmasını da yasaklamış durumdadır.

Esasen TTK'nın 62. maddesinin gerekçesinde, konuyla ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

"özellikle' ibaresinden sonra sayılan fiillere aykırılık halinde ceza söz konusu olabilecek ve maddede doğrudan sayılmayan ancak haksız fiil oluşturabilecek diğer hüllere aykırılık durumunda ise ceza verilmeyecek(tir)."

Bu açıklamayla, ceza hukukunun temel ilkelere, özellikle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlali probleminde bir çözüm getirilmek istenmiştir. Bu husus öğretilde haklı olarak eleştirilmektedir.²⁵ Çünkü ulaşılmak istenen netice doğru olmakla birlikte, yön-

temin hatalı olması ve madde gerekçelerinin yorum aracı olmaktan öteye gidemeyeceği dikkate alındığında adli merciler için bir bağlayıcılık getirememesi, madde metninde yer alan ceza hukukunun temel ilkelerine aykırılık teşkil eden problemi çözmeyecektir.

B. KORUNMAK İSTENEN HUKUKİ DEĞER

TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçuyla korunmak istenen hukuki değerle ilgili olarak öğretilde birbirine yakın olsa da farklılık arz eden görüşler bulunmaktadır. Özdemir'e göre, haksız rekabet suçuyla korunan hukuki değer, dürüst ve bozulmamış bir rekabet ortamı iken;²⁶ Arslan'a göre, korunan hukuki değer dürüst rekabet ortamı, dürüstlüğe aykırı davranış ve uygulamalar ile zarara uğrayan rakiplerin ticari itibar ve saygınlığı ve tüketici ve müşterilerin ilgili haklarıdır.²⁷ Gürkaynak'a göre ise, ekonomik etkinliğin korunması yoluyla toplumsal refahıdır.²⁸ Aydın'a göre ise, katılanların ticari itibar ve saygınlığı, tüketici ve müşterilerin haklarıdır.²⁹ Kanaatimizce haksız rekabet suçuyla korunan hukuki değer, zarara uğrayanların ticari itibarı, saygınlığı ve tüketici haklarıdır.

C. HAKSIZ REKABET SUÇUNUN UNSURLARI

Suçun unsurları; tipik haksızlık (maddi, manevi unsurlar) ve hukuka aykırılık unsuru başlıkları altında incelenmektedir.

1. Maddi Unsur

Bir suçun maddi unsurları; fiil, fail, mağdur, suçun konusu, netice ve illiyet bağı olmak üzere altı gruba ayrılmaktadır.³⁰ Eğer söz konusu suç neticesiz bir suçsa, netice ve illiyet bağı incelenmemektedir.

a. Fiil

Fiil, kişinin iradesiyle hâkim olduğu somut olarak dış dünyada tezahür eden insan davranışı-

²⁴ Arslan & Özdemir, s. 269; Okuyucu Ergün, Güneş (2013) 'Yeni Türk Ceza Kanununda Öngörülen Haksız Rekabet Suçunun Kanunilik İlkesi Açısından Değerlendirilmesi' Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S: 3, C: 29, s. 152 vd.

²⁵ İtişgen, Rezzan (2016), 'Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Gerçek Dışı veya Yanıltıcı Açıklamada Bulunma Suçu' Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S: 122, s. 339.

²⁶ Özel & Özdemir, s. 197.

²⁷ Arslan & Özdemir, s. 269.

²⁸ Gürkaynak, Gönenç (2003) "Türk Rekabet Hukuku Uygulaması İçin "Hukuk ve İktisat" Perspektifinden "Amaç" Tartışması", Ankara, Rekabet Kurumu, s. 5.

²⁹ Aydın, Hüseyin (2008) 'Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçları' (Türü: Doktora), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 79.

³⁰ Özgenç, s. 179; Koca & Üzülmöz, s. 112.

dır.³¹ TTK'nın 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçu, ifade ettiğimiz üzere dört bent halinde düzenlenmiştir. Bu fiilleri, haksız rekabet suçunun seçimlik hareketi olarak değerlendirmek gerekir. Dolayısıyla bu bentlerde yer alan herhangi bir fiilin işlenmesi durumunda, haksız rekabet suçu tamamlanmış olacaktır.³² Öğretide bir görüşe göre, TTK'nın 55 ve 62. maddesinde düzenlenen fiillerin hepsi, ayrı birer haksız rekabet suçudur. Çünkü söz konusu maddelerde düzenlenen fiillerin hepsinin ayrı birer konusu vardır.³³ Esasen bir suçun seçimlik hareketi, suçun kanuni tanımında birbirinin alternatifi olarak gösterilen, herhangi birinin işlenmesiyle suçun tamamlanmış olduğu fiillerdir. Eğer suçun konusu farklılık arz ederse, artık ayrı bir suç tipinin düzenlendiğini kabul etmek gerekecektir.³⁴ Fakat kanaatimizce TTK'nın 55 ve 62. maddelerinde düzenlenen tüm fiillerde, haksız rekabet suçunun konusu, dürüst ve bozulmamış ekonomik rekabet olduğundan, bu fiillerin seçimlik hareket olduğu kabul edilmelidir. Konunu tespitinde dikkat edilmesi gereken husus, konunun nesnel olarak aynı olmasıdır.³⁵ Mesela TTK'nın 62. maddesinde ifade edilen bir tacir, maddede metnin (b) bendine göre, kendi iş ürünleriyle ilgili yanıltıcı bilgi verirken ya da (c) bendine göre, rakip firmanın ticari sırlarını ele geçirmek için işçilerini aldatırken aynı nesnel konu olan içinde bulunduğu ekonomik rekabeti bozmaktadır. Şu halde TTK'nın 55 ve 62. maddelerinde düzenlenen fiilleri, haksız rekabet suçunun seçimlik hareketi olarak değerlendirmek gerekir.

i. TTK m.55/1'de Yer Alan Seçimlik Haksız Rekabet Fiilleri

TTK'nın 55. maddesinin 1. fıkrasında, altı bent halinde haksız rekabet suçunun seçimlik hareketleri niteliğinde fiiller sayılmıştır. Bu fiiller, "dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer

hukuka aykırı davranışlarda bulunmak", "sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yönelmek", "başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanmak", "üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek", "iş şartlarına uymamak" ve "dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak"tır.

- *Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlarda bulunmak (TTK m.55/1(a))*

Bu seçimlik hareket düzenlenirken metnin sonuna "özellikle" denilerek on iki alt seçimlik hareket halinde örneklendirilmiştir.³⁶ Özetle bu seçimlik

³⁶ Bu on iki alt seçimlik hareket şu şekilde ifade edilmiştir:

"a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,
2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,
3. Paye, diploma veya ödül almadığı halde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,
4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,
5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,
6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması halinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur,
7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,
8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,
9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,
10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işleme ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,
11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

³¹ Özgenç, s. 179.

³² Erdoğan, Yavuz (2013), 'Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçu' İpek Yolu Canlanıyor, Türk-Çin Hukuk Zirvesi, Nisan, s. 433; Arslan & Özdemir, s. 270.

³³ Baştürk, İhsan (2011), 'Türk Ticaret Kanununda Bilişim Yoluyla Haksız Rekabetin Hukuki-Cezai Sonuçları' Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S: 6, C: 1, s. 110; İtişgen, s. 338; Özbalçık, s. 83.

³⁴ Koca & Üzülmöz, s. 123.

³⁵ Özgenç, s. 186.

hareketlerde, ticari piyasada mesela rakip firmaları kötülemek, onlar hakkında yanlış ve yanıltıcı bilgilerde bulunmak, hak edilmeyen meslek adları ve sembollerini kullanmak, bu ve benzeri fiillerle müşterileri yanıltmak veya aldatmak fiilleri yer almaktadır. Bu fiillerin herhangi birinin işlenmesi haksız rekabet suçunu oluşturacaktır.

Kanun koyucu, ilk seçimlik hareket olarak kötüleme fiilinin, yanlış, yanıltıcı veya incitici açıklamalarla işlenebileceğini ifade etmiştir (TTK m.55/1(a-1)). Şu halde kötüleme niteliği taşıyan bir beyan, gerçek bile olsa haksız rekabet suçunun işlendiğini kabul etmek gerekecektir.³⁷ Mesela rakip işletme sahibini incitmek için psikolojik tedavi gördüğünden bahisle, psikolojik hasta diye tüketicilere incitecek şekilde tarif ve tavsif etmek haksız rekabet suçunu oluşturacaktır.³⁸ Burada tüketicilerin işlenen fiille yanıltılmış olması gerekmektedir.³⁹

Aynı şekilde kişinin kendi şahsı, işletmesi ve mal ve hizmetleri hakkında da yanlış, yanıltıcı bilgiler vermek veya bu şekilde üçüncü kişiyi rekabette avantajlı hale geçirmek haksız rekabet suçunun ayrı bir seçimlik hareketi niteliğindedir (TTK m.55/1(a-2)). Yanlış ve yanıltıcı bilgi vermek kişinin hak etmediği şekilde övülmesi şeklinde olabileceği gibi, paylaşılması gereken bilgilerin açıklanmaması şeklinde de olması mümkündür.⁴⁰ Sigortasız işçi

çalıştırmak da, aynı şekilde haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Çünkü sigortasız işçi çalıştırmak, sigortalı işçi çalıştıran işletmelere karşı, ucuz emek gücünden ve düşük maliyetten yararlanarak bir avantaj sağladığından haksız rekabet suçunu oluşturacaktır.⁴¹

Keza kişinin herhangi bir paye, diploma, meslek adı, sembol veya ödüle sahip olmasa da, sahipmiş gibi hareket etmesi veya bu izlenimi vermesi de ayrı bir haksız rekabet suçunun seçimlik hareketi olarak düzenlenmiştir (TTK m.55/1(a-3)). Madde metninde sayılan hususlar örnek olarak sayıldığından bunlarla sınırlı da değildir. Dolayısıyla kişide sahipmiş gibi bir seviye, değer, kalite veya bir yetenek var olduğunu gösteren veya bu izlenimi veren açıklamalar haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Örneğin olmadığı halde, kendini yeminli mali müşavir diye topluma tanıtması veya bir avukatın ilan levhasına olmadığı halde “uzlaştırmacı” ya da “arabulucu” diye yazdırması haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Öğretide katıldığımız görüşe göre, bu açıklamaların bir ticari meslek veya faaliyetle ilgili olması gerekir.⁴² Açıkça gerçek dışı olduğu belli ifadeler ise, haksız rekabet suçu niteliğinde değildir. Örneğin “Babanın Yeri”, “Kebabçılar Kralı” gibi ifadeler, açıkça doğru olmadığı ortada olduğundan haksız rekabet suçunu oluşturmayacaktır.

Haksız rekabet suçunu oluşturan bir diğer seçimlik hareket de, başkasının malları, iş ürünleri, faaliyet ve işleri ile karıştırılmaya yol açacak yöntemlere başvurmadır (TTK m.55/1(a-4)). Burada kişi karıştırmaya yol açacak hareketlerde bulunmaktır. Örneğin, marka, ticaret unvanı gibi işaret ve amblemlerin taklit edilmesi haksız rekabet suçunu oluşturacaktır, bunun tespitinin de, bir bilirkişi marifetiyle yapılması gerektiği kanaatindeyiz.⁴³

12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formlerini kullanmaktadır.”

³⁷ Kaplan, s. 39; Dinç, s. 39; Kaynak, s. 80.

³⁸ “Gazetelere verilen ilanlarla, davacı şirketin ortakları arasında yabancı pay sahiplerinin bulunduğu, davalının gerekmediği halde, davacı şirketin bu yönü üzerinde durarak, davacı tarafça üretilip pazarlanan ürünün milli olmadığına vurgu yaptığı ve bu şekilde davacı ürünü kötülediğinin değerlendirilmemesi TTK’nın 56 ve devamı maddelerine aykırıdır” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 02.07.2012, E: 2010/4223, K: 2012/11591). (Dinç, s. 39).

³⁹ Erdil, s. 92.

⁴⁰ “yakıtta %7’ye varan indirim şeklinde yaptıkları reklamlardaki “ye varan” ibaresinin panolarda okunmayacak kadar küçük yazıldığı, reklama bakıldığında tüketiciler tarafından doğrudan tüm ürünlerde “%7 oranında indirim” yapıldığı şeklinde algılandığı ... mahkemece haksız rekabetin önlenmesine karar verilmesi gerekirken ... davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 15.01.2015, E: 2014/1273, K: 2015/421). (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, s.e.t: 1.08.2022).

⁴¹ Kaplan, s. 41.

⁴² Özdemir, Semih (2013) Haksız Rekabet Kavramı Açısından Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar, 1. Bası, Ankara, On İki Levha Yayıncılık, s. 29; Dinç, s. 58.

⁴³ “... “KİM” ibaresinin, davacı markası “BİM” sözcüğü yönünden itibas tehlikesi bulunup bulunmadığı hususunda mahkemece bilirkişi kurulundan ek rapor alınması veya gerekli görülürse yeni bir bilirkişi kurulundan rapor alınarak sonucu çerçevesinde karar verilmesi gerekir” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 17.10.2021, E: 2018/1162, K: 2021/14057). (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, s.e.t: 1.08.2022).

Aynı şekilde kendi iş, ürün ve hizmetleri ile ilgili, yanlış ve yanıltıcı açıklamalar, başkasının iş, ürün ve hizmetleriyle karşılaştırmak şeklinde yapıyorsa mesela bu şekilde tüketicilere reklamlar sunuluyorsa, haksız rekabet suçunun ayrı bir seçimlik hareketini oluşturacaktır (TTK m.55/1(a-5)). Bu seçimlik hareketle, haksız rekabet suçunun oluşabilmesi için rakip marka veya ürüne bir atıf yapılmalıdır. Bir karşılaştırma yapılmısa da, gerçeğe uygun olmayan ifadeler kullanılmışsa, haksız rekabet suçu işlenmiş sayılmalıdır. Örneğin “ürünümüz piyasadaki diğer tüm dengi ürünlerden daha kaliteli ve ucuzdur” şeklindeki ifadelerin haksız rekabet suçunu oluşturacağı kanaatindeyiz. Fakat bir bilimsel araştırma, bir kuruluşun incelemesi ve bir inceleme sonucu, bu sonuca ulaşılmış ve bu şekilde tüketiciye reklam yapılırsa, mesela “A kurumunun incelemesi sonucu ürünümüz, dengi ürünler arasında en kaliteli ürün seçilmiştir” ifadesinin haksız rekabet suçunu oluşturmayacağı kanaatindeyiz.⁴⁴ Burada ortalama bir anlayışa sahip tüketici açısından, işlenen fiilin yanıltıcı veya yanlış bir beyan içerdiğini anlama imkânının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.⁴⁵

- Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yönelmek (TTK m.55/1(b))

Bu seçimlik hareket de madde metninde, dört ayrı alt seçimlik harekete ayrılmıştır.⁴⁶ Bu düzenlemelerin

⁴⁴ Aynı yönde açıklamalar için bkz.: **Kaplan**, s. 43; Erdil, s. 98. Farklı yönde açıklamalar için bkz.: **Aslan**, Adem, 'Marka, Haksız Rekabet ve Tüketici Hukukunda Süperlatif Reklamlar': Tekin, Memiş (Editör) (2014) Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı, 1. Bası, Ankara, Yetkin, s. 62.

⁴⁵ “Şikayet dilekçesi ekinde marka tescil belgelerine göre sanığın kullandığı markanın, orta düzeyde algılama yeteneğine sahip bir kişi tarafından ilk bakışta iltibas oluşturmayacağına anlaşılacağı gözetildiğinde Cumhuriyet Savcılığının kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılma...” (Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 20.11.2011, E: 2018/13555, K: 2011/17766). (**Kaynak**, s. 114). “... yazılı eylemlerin “dürüstlük kuralına” aykırı bir haksız rekabet durumu oluşturduğu, davanın kullandığı ilan ve reklamların müşterilerin göz, kulak ve zihinlerinde yaptığı etki bakımından kolaylıkla karşı taraf ile bağ kurmasına yol açabilecek nitelikte olması ve “teamülün kabul ettiği toleransı” aşması halinde haksız rekabet halinden bahsedilebileceği...” (YHGK, 20.04.1994, 11-965/252) (**Kaynak**, s. 77).

⁴⁶ Bu dört alt seçimlik hareket şu ifade edilmiştir: “b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yönelmek; özellikle; 1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yönelmek,

ortak özelliği, ticari bir çıkar sağlamak amacıyla geçerli bir sözleşmenin sona erdirilmesine çalışılmasıdır.⁴⁷

Bu seçimlik hareketlerde, ticari yönde haksız bir fayda el edebilmek için üçüncü kişilerin sözleşmelerini ihlale veya sona erdirmeye yönlendirme söz konusudur. Fakat buradaki sözleşme ihlalinin ticari rakipler veya tedarikçilerle müşteriler arası ilişkileri etkilemesi gerekmektedir.⁴⁸

Yargıtay, davacı vekili iken vekâletten ayrılıp davalı vekili olunmasını haksız rekabet fiili olarak saymamaktadır.⁴⁹ Kanaatimizce somut olaya göre farklı değerlendirmek mümkündür. Eğer davacı vekiline, davalı taraf veya bir üçüncü kişi tarafından vekâlet sözleşmesine aykırı hareket edilmesi teklif edilmiş ve bu yüzden vekâlet sözleşmesi sona erdirilmişse haksız rekabet suçunun oluşacağı kanaatindeyiz.

Kanun koyucu madde metninde, işçilerin, vekillerin veya diğer çalışanların, kendi işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarının ifşa edilmesi veya ele geçirilmesi için yönlendirilmesini haksız rekabet suçunun ayrı bir seçimlik hareketi olarak düzenlemiştir (TTK m.55/1(b-3)). Esasen işçilerin kendi işverenlerinin üretim ve iş sırlarını kendi yararına kullanması mümkün olmadığı gibi, başkalarına da açıklamamalıdır. Nitekim TBK’da bu husus özel olarak düzenlenmiş ve işçilerin sır saklama yükümlülüğü açıkça ifade edilmiştir (TBK, m.396/4). Şu halde üçüncü kişinin, işverenin ticari sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmek için bir işçiyi yöneltmeye yönelik hareketleri haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Burada suçun tamamlanması için, ticari sırların ele geçirilmiş olması gerekmemekte,

2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, hak etmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yönelmek,

4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yönelmek.”

⁴⁷ **Kaplan**, s. 48.

⁴⁸ **Dinç**, s. 92.

⁴⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 07.04.2013, E: 2010/6722, K: 2013/7470, (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, s.e.t: 1.08.2022).

yönlendirmeye bile suç tamamlanmış sayılacaktır. Esasen burada üçüncü kişi, işçiye fiili işlemi için azmettirmede bulunmaktadır. Yani kanun koyucu azmettirme fiilini haksız rekabet suçunun seçimlik hareketi olarak düzenlemiştir.

Burada bir hususa daha dikkat çekmek gerekir. Madde metninde ifade edilen üretim ve iş sırrının, somut olaya göre, kişinin özel hayatı kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olabileceği kanaatindeyiz. Çünkü “üretim ve iş sırrı”; iş ve işyeri için her türlü gizli bilgiyi içine alan, imalat ve ticari sırları da kapsayan ve işverenin gizli tutma iradesiyle menfaatlerini korumaya matuf sırları ifade eden bilgilerdir.⁵⁰ 5237 sayılı TCK’nın 134. maddesinde düzenlenen özel hayatın gizliliği suçunun kanuni tanımında yer alan “özel hayat” ibaresi ise, kişinin başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği, başkalarından gizlediği kısımdır.⁵¹ Şu halde işverenin özel hayatının gizliliğini ihlal niteliği taşıyan bilgi ve belgelerin ifşa edilmesi durumunda, mesela eşiyile ilgili yaşadığı problemler yüzünden yatırımını erteleyeceği bilgisini yazdığı günlüğün işçisi tarafından ele geçirilmesi durumunda, haksız rekabet suçunun değil, özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun oluşacağını kabul etmek gerekir. Çünkü bu bilgi, hem özel hayata ilişkin, hem de ticari sır niteliğindedir. Haksız rekabet suçunu düzenleyen TTK’nın 62. maddesi de, “fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde” dikkate alınacaktır. TCK’da düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun üst sınırı, haksız rekabet suçunun üst sınırından fazla olduğundan, somut olayda TCK m.134 uygulama alanı bulacaktır.

Keza üçüncü kişinin yönlendirmesi üzerine, işçinin işverenin özel telefon konuşmasını gizlice dinleyip duyduğu üretim ve iş sırlarını ifşa etmesi de, TCK’da ayrı bir suç tanımı olan haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunu oluşturacaktır (TCK, m.132). TCK’daki bu özel hükmün üst sınırı da, haksız rekabet suçunun kanuni tanımında yer alan üst sınırdan fazla olduğundan, TTK m.62 gereği, öncelikle uygulanacaktır. Aynı şekilde üre-

tim ve iş sırrı ifşa edilirken TCK’da düzenlenen kişisel verilerin ifşa edilmesi suçunun da somut olayda işlenmiş olabilmesi mümkündür. Mesela üçüncü kişinin isteğiyle işçinin işverenin habersiz gizli bir şekilde, işverenin bilgisayarından temin ettiği ticari sırları bilgisayar ortamında veya kâğıt üzerinde kayda alması kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu oluşturacaktır (TCK m.135). Bu durumda da haksız rekabet suçundan değil, üst sınırı daha yüksek olan TCK m.135’ten dolayı bir cezai sorumluluk söz konusu olacaktır.

Şu halde, (TTK m.55/1(b-3)’te düzenlenen işçilerin, vekillerin veya diğer çalışanların, kendi işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarının ifşa edilmesi veya ele geçirilmesi için yönlendirilmesi fiilinin, TCK’da düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal, haberleşmenin gizliliğini ihlal veya kişisel verilen kaydedilmesi suçlarından birini oluşturması daha mümkün gözükmemektedir. Başka bir ifadeyle, TTK, m.55/1(b-3)’te düzenlenen haksız rekabet suçunun seçimlik hareketinin, TCK’da düzenlenen benzer suç tiplerine göre somut olayda uygulama alanı bulması oldukça sınırlı gözükmemektedir.

- *Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma (TTK m.55/1(c))*

Bu seçimlik hareket de madde metninde, üç ayrı alt seçimlik harekete ayrılmıştır.⁵² Bu düzenlemelerde bir menfaat elde etmeye yönelik yetkisiz bir şekilde bir mal, hizmet veya iş ürünlerinin kullanılması söz konusudur. Örneğin bir çalışanın işletmesinin müşteri listesini izinsiz bir şekilde rakip işletmeye aktarması haksız rekabet suçunu oluşturacaktır.⁵³

- *Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek (TTK m.55/1(d))*

Bu seçimlik hareket, madde metninde şu şekilde ifade edilmiştir: “*özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele*

⁵⁰ **Yeşiltepe**, Salih Önder (2006), ‘Ticari Sır-Iş Sırrı’ Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan Özel Sayısı 2004-2006, S: 1-3, C: XII, s. 406 vd.

⁵¹ **Koca**, Mahmut, **Üzülmez**, İlhan (2013) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, Ankara, Adalet, s. 498; **Tezcan**, Durmuş & **Erdem**, Mustafa Ruhan & **Önok**, R. Murat (2014) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 11. Bası, Ankara, Seçkin, s. 559.

⁵² Bu üç alt seçimlik hareket şu şekilde ifade edilmiştir:

“c) *Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;*
1. *Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,*
2. *Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği halde, yararlanmak,*
3. *Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlamaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.”*

⁵³ **Dinç**, s. 103.

geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.”

Esasen benzer bir fiil, TTK'nın 55. maddesinin 1. fıkrasının (b-3) bendinde düzenlenmiştir. Buna göre ticari sırların ele geçirilmeye ve ifşa edilmeye çalışılması, haksız rekabet suçunu oluşturan bir seçimlik harekettir. TTK m.55/1(d)'de ise, öğrenilen ticari sırların kendi yararına bir ticari politikaya dönüştürülmesi, uygulanması veya bir başkasına verilmesi ayrı bir haksız rekabet fiili olarak nitelendirilmiştir. Şu halde mesela rakip firma tarafından ticari sırların ele geçirilip bir başkasına aktarılması halinde, birbirini tamamlayan bu iki seçimlik hareket de, somut olayda söz konusu olabilecektir. Bu durumda, iki haksız rekabet suçundan değil, iki seçimlik hareketten ikisinin de işlenmesinden bahisle, tek bir haksız rekabet suçunun işlenmiş sayılması ve bu iki seçimlik hareketin varlığının temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz.

- İş şartlarına uymamak (TTK m.55/1(e))

Bu seçimlik hareket, madde metninde şu şekilde ifade edilmiştir: “*özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.”*

Bu düzenlemeyle, kanun veya sözleşmeyle yükümlülük arz eden belirli iş şartlarına uyulmaması fiilleri, haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Örneğin faaliyet açısından gerekli olan ruhsat ve izinlerin alınmaması, iş yeri açılış ve kapanış saatlerine uyulmaması, iş sağlığının veya çevrenin korunmasına ilişkin düzenlemelerin ihlal edilmesi iş şartlarına uymamayı ifade eden birer haksız rekabet suçu niteliğinde fiillerdir.⁵⁴

- Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak (TTK m.55/1(f))

Bu seçimlik hareket, madde metninde iki ayrı alt seçimlik harekete ayrılmıştır.⁵⁵ Burada bir sözleşmede kararlaştırılmış dürüstlük kurallarına aykırı

genel işlem şartlarının kullanılması hali, haksız rekabet fiili olarak ifade edilmiştir. Örneğin bu yönde bir şartın kararlaştırılması mesela kanunla belirlenmiş zamanaşımı süresinin daraltılması için bir hüküm konulması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.⁵⁶

Genel işlem şartları, bir sözleşme yapılırken ileride benzer sözleşmelerde kullanabilmek amacıyla önceden tek taraflı hazırlanmış, sözleşme hükümleridir.⁵⁷ Esasen dürüstlük kurallarına aykırı bu genel işlem şartları kullanmak TBK'nın 25. maddesine aykırılık teşkil etmekte ve bu maddeler hükümsüz sayılmaktadır. Çünkü çoğunlukla genel işlem şartları, güçlü ticari işletmelerin önceden hazırladıkları ve tüketiciler için ağır şartları ihtiva eden, dürüstlüğü aykırı, yanlış veya yanıltıcı maddeler içermektedir. İşte kanun koyucu dürüstlük kurallarına aykırı bu şartların hükümsüz sayılmasını düzenlememiş, ayrıca bu şartların kullanılmasını haksız rekabet saymıştır.⁵⁸ Eğer bu şartlar, dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil etmiyorsa, hükümsüzlük müeyyidesiyle ve haksız rekabet nitelendirilmesiyle karşılaşmayacağı ortadadır.⁵⁹

Sözleşme metninde hazırlanan bu genel işlem şartlarının haksız rekabet suçu teşkil edebilmesi için, tüketicinin bu sözleşmeyi kabul etmesi dolayısıyla imzalamış olması gerekir. Çünkü madde metninde suçun tamamlanması için, şartların kullanılmasını aramıştır. Şu halde, tüketicie bu şartları içeren sözleşmenin önerilmesi, reklamının yapılması bu suçta teşebbüs niteliğinde sayılmalıdır.

ii. Kendi İcap ve Tekliflerinin Rakiplerininkine Tercih Edilmesi için Kişisel Durumu, Ürünleri, İş Ürünleri, Ticari Faaliyeti ve İşleri Hakkında Kasten Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Vermek Fiili (TTK m.62/1-b)

Bu düzenlemeyle rakip firmaların iş, mal ve hizmetlerinin kalite ve niteliği bakımından daha iyi durumda olduğu izlenimi verecek fiillerin önüne geçerek rekabet ortamındaki haksız manipülasyon-

⁵⁴ Kaplan, s. 51; Özel & Özdemir, s. 199.

⁵⁵ Bu iki alt seçimlik hareket şu şekilde ifade edilmiştir: “f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine; 1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemelerden önemli ölçüde ayrılan, veya

2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.”

⁵⁶ Kaplan, s. 129.

⁵⁷ Kaynak, s. 213.

⁵⁸ Kaplan, s. 52.

⁵⁹ Erdil, s. 299.

nun önüne geçilmek istenmiştir. Esasen benzer bir düzenleme TTK, m.55/1(a-2)'de mevcuttur. Burada ise, “Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek” haksız rekabet sayılmıştır. TTK m.62/1-b'de farklı olarak suça amaç unsuru eklenmiştir. Yani kişi, kendi işletmesi hakkında verdiği yanlış bilgileri, rakip firmalara tercih edilmek için vermiş olmalıdır. Özel kastla işlenebilecek bu fiil, TTK m.55/1(a-2)'ye göre, daha sınırlı uygulama alanı bulacaktır. Esasen TTK m.62/1-b'de yer alan bu düzenleme olmasaydı da, failin TTK, m.55/1(a-2)'ye göre, haksız rekabet suçundan cezalandırılması yoluna gidileceğinden, bu düzenlemenin bir boşluğu doldurmayan gereksiz bir hüküm olduğunu söylemek de mümkündür.⁶⁰

iii. Çalışanları, Vekilleri veya Diğer Yardımcı Kimseleri, Çalıştırmanın veya Müvekkillerinin Üretim veya Ticaret Sırlarını Ele Geçirmelerini Sağlamak İçin Aldatmak Fiili (TTK m.62/1-c)

Bu düzenlemeyle, bir işverenin, vekilin veya çalıştırmanın, çalışanlarının veya müvekkillerinin aldatılması suretiyle başkasının yararına üretim ve ticaret sırlarının ele geçirilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Esasen benzer bir haksız rekabet fiili de, TTK m.55/1(b-3)'te yer almaktadır. Bu düzenlemede, “İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yönelmek” denilerek benzer bir haksız rekabet fiili ifade edilmiştir. Aslında burada da, işçilerin veya çalışanların kendi işveren veya vekillerinin üretim ve ticaret sırlarını ele geçirmek için bir yönelme söz konusudur, fakat bunun aldatma seviyesinde olması gerekmemektedir.

Örneğin başka bir işletmede eski çalışanıyla irtibata geçen bir işveren, çalışanına hatırlık ilişkisini kullanarak şirketindeki ticari sırları öğrenmesi TTK m.55/1(b-3)'teki fiili; bunu çalışanını aldatarak ticari sırların kendisine verilmesi gerektiğine ikna etmesi de, TTK m.62/1-c'deki fiili oluşturarak haksız rekabet suçu işlenmiş sayılacaktır.

Şu halde TTK, m.62/1-c'de fail gerçek amacını gizleyerek çalışanları aldatmak suretiyle işverenlerinin üretim ve ticaret sırlarını ele geçirmeye yönlendirmesi söz konusu iken; TTK, m.55/1(b-3)'te böyle bir aldatma şart olmamakla birlikte aynı zamanda çalışanların elde ettiği bu sırları ifşa etmesi de haksız rekabet suçunu oluşturmaktadır. Netice itibarıyla TTK m.55/1(b-3)'in daha kapsayıcı bir haksız rekabet fiili olduğunu söylemek mümkündür.⁶¹ Kanaatimizce söz konusu benzer düzenlemelerin, ayrı maddelerde değil, tek bir seçimlik hareket altında düzenlenmesi kanun tekniğine daha uygun olacaktır.

iv. Çalıştırılanlar veya Müvekkillerden, İşçilerinin veya Çalışanlarının ya da Vekillerinin, İşlerini Gördükleri Sırada Cezayı Gerektiren Bir Haksız Rekabet Fiilini İşlediklerini Öğrenip de Bu Fiili Önlemek veya Gerçeğe Aykırı Beyanları Düzeltmemek Fiili (TTK m.62/1-d)

Bu düzenlemeyle işverene, vekalet verene ya da benzer bir konumda olanlara; işçilerinin, çalışanlarının veya vekillerinin yaptıkları işler sırasında haksız rekabet niteliğindeki fiillerini önleme yükümlülüğü yüklenmiştir. Bu yükümlülüğe aykırı hareket etmek, mesela haksız rekabet fiilini işleyen işçinin bu fiilini önlememesi de işveren açısından haksız rekabet suçunu oluşturacaktır. Burada çalışanın işleyeceği haksız rekabet fiili, TTK'nın 55 ve 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet fiillerinden biri olmalıdır. Ayrıca işlenen bu fiilin işveren veya müvekkilin öğrenmiş olması ve bu fiili önlememesi veya düzeltmemesi gerekir. Esasen böyle bir düzenleme olmasaydı da, işveren açısından daha genel bir suç tanımı olan ve TCK'da düzenlenen “suçu bildirmeme suçu”nun işlenmiş sayılacağını belirtmek gerekir (TCK, m.278).

b. Fail

Fail, suçun kanuni tanımında yer alan fiili işleyen kişidir ve her suçta bir fail bulunmak zorundadır.⁶² 5237 sayılı TCK sisteminde, bir suçun faili ancak bir gerçek kişi olabilmektedir. Başka bir ifadeyle tüzel kişiler bir suçun faili olamamakta, ancak suçtan zarar gören olabilmektedir.⁶³ Dolayısıyla TTK'nın 62.

⁶⁰ **Kaynak**, Ali Osman (2020) İçtihatlı, Uygulamalı Örnekleriyle Haksız Rekabet Suçu ve Soruşturma Usulü, 1. Bası, Ankara, Yetkin, s. 216; **İtişgen**, s. 340; **Özbalçık**, s. 94.

⁶¹ **Kaynak**, s. 218; **Özbalçık**, s. 218.

⁶² **Koca & Üzülmöz**, s. 112; **Özgenç**, s. 212.

⁶³ **Özgenç**, s. 213; **Koca & Üzülmöz**, s. 112.

maddesinde ifade edilen haksız rekabet suçunun faili, herhangi bir gerçek kişidir. Burada özel bir faillik vasfı da aranmamaktadır.

Ayrıca TTK'nın 63. maddesinde tüzel kişilerin ceza sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre,

“Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse 62'nci madde hükmü, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanır. Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir.” denilmektedir. Bu durumda haksız rekabet suçunun bir ticari şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ilgili yetkili organlarının üyelerinin ceza sorumluluğu söz konusu olacaktır. Meğer ki, bu suçun işlenmesine katılmamış olsunlar. Örneğin haksız rekabet suçunun işlenmesi yetkili kurul kararıyla söz konusu olmuşsa, bu karara olumlu oylarıyla katılanların müşterek fail sıfatıyla veya somut olaya göre şerik sıfatıyla suça katılmaları söz konusu olabilecektir.⁶⁴

c. Mağdur

Mağdur, kendisine karşı suç işlenen, suçun konusunun ait olduğu kişidir.⁶⁵ Türk Ceza Hukuku sisteminde fail gibi mağdur da ancak bir gerçek kişi olabilmektedir. Doğrudan bir mağdur gösterilemeyen suçlarda ise, suçun mağduru toplumu oluşturan herkes kabul edilmelidir.⁶⁶ Katıldığımız görüşe göre, haksız rekabet suçunun mağduru, geniş anlamda toplumu oluşturan herkesken; dar anlamda tüketici ve müşterilerdir. Zarara uğrayan tüzel kişiler ise, bu suçun suçtan zarar görenidir.⁶⁷

d. Suçun Konusu

Suçun konusu, üzerinde suçun meydana geldiği insan veya herhangi bir eşyadır.⁶⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna göre, haksız rekabet fiillerinin konusu, dürüstlük ilkesine aykırı yöntem ve uygulamalara karşı

emek ilkesi uyarınca, emeğin korunmasıdır.⁶⁹ TTK'nın 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçunun konusu ise, katıldığımız görüşe göre, ticari rekabete katılanların oluşturduğu ekonomik rekabet düzenidir.⁷⁰

e. Netice

TTK'nın 62. Maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçunu teşkil eden fiillerin bir kısmı neticeli bir kısmı neticesiz suçlardır. Örneğin TTK m.55'te ifade edilen müşterinin yanıltılmasıyla oluşan fiillerin işlenmesiyle (m.55/1(a)-7,9) oluşan haksız rekabet suçu neticeli bir suçtur. Diğer fiillerle oluşan haksız rekabet suçu ise neticesiz bir suçtur. Arslan ve Özdemir'e göre ise haksız rekabet suçu tüm seçimlik hareketleriyle neticesiz bir suç görünümündedir.

f. İlliyet Bağı

İlliyet bağı, neticenin bir unsur olarak yer aldığı suç tanımlarında söz konusudur. Yani fiil, failin eseri sonucu gerçekleşmişse, illiyet bağı mevcuttur demektir. Şu halde müşterinin yanıltılmasıyla oluşan haksız rekabet suçunda fiilin yanıltılmaya elverişli olup olmadığı incelenmesi gerekmektedir. Burada uygun bir illiyet bağı kurulabiliyorsa, haksız rekabet suçunun oluştuğu kabul edilmelidir.⁷¹

2. Manevi Unsur

5237 sayılı TCK'nın kastı düzenleyen 21. maddesinde kural olarak suçların kasten işlenebileceği ifade edilmiştir. Esasen kast, TCK'nın 21. maddesinde kendi içerisinde ikili bir ayrıma tabi tutularak doğrudan ve olası kast şeklinde düzenlenmiştir. Kanuni düzenlemeye göre kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek hayata geçirilmesidir (m.21/1). Bu tanımlamayla kanunda açıkça belirtilmese de doğrudan kast anlatılmaktadır. Olası kast ise, failin suçun kanuni tanımında yer alan neticeyi öngörmesine ya da tahmin etmesine karşın yine de hareketini gerçekleştiriyorsa, yani neticeyi kabulleniyorsa söz konusudur (m.21/2). Taksir ise, kişiden beklenen dikkat ve özen yükümlülüğünün yerine getirilememesi halidir (m.22/2). Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır (m.22/1). Yani kasten

⁶⁴ Arslan & Özdemir, s. 270.

⁶⁵ Koca & Üzülmöz, s. 114; Özgenç, s. 223.

⁶⁶ Özgenç, s. 223; Koca & Üzülmöz, s. 114.

⁶⁷ Tohma, İsmail (2019), 'Haksız Rekabette Ceza Davalarında 6762 Sayılı Mülga TTK ile 6102 Sayılı TTK'nın Karşılaştırılması' GSI Articleletter, Winter, s. 106; Arslan & Özdemir, s. 270.

⁶⁸ Koca & Üzülmöz, s. 116; Özgenç, s. 219.

⁶⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.05.2002, E: 1998/4-350, K: 2002/354; Dinç, s. 64.

⁷⁰ Arslan & Özdemir, s. 269.

⁷¹ Özgenç, s. 191; Koca & Üzülmöz, s. 132.

sorumluluk kural iken, taksirli sorumluluk istisnadır. TTK'da haksız rekabet suçu bakımından taksirle sorumluluk düzenlenmediğinden, haksız rekabet suçu ancak kasten işlenebilen bir suçtur, doğrudan veya olası kastla işlenmesi mümkündür.⁷²

Keza bir suçun manevi unsuru olarak failin belli bir amaç veya saikle hareket etmesi de söz konusu olabilmektedir. Özel kast olarak da ifade edilen amaç unsurunu, suçun kanuni tanımında yer alan "... *amacıyla, ... amacı için, ... saikiyle*" ibarelerinden anlamak mümkün olabileceği gibi, düzenlenen fiilin bir amaca yönelik olduğu ifade ediliyorsa da, amaç unsurunu görmek mümkündür. Nitekim TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçunun bazı seçimlik hareketlerinde amaç unsurunun aranmakta olduğunu görmekteyiz (TTK m.55/1(a-3), (a-5), (b-1), (b-2), m.62/1-b, 1-c).

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, işlenen bir fiilin hukuk düzeni ile çatışma içerisinde olup kınanabilir olmasını ifade etmektedir. Ceza hukuku anlamda hukuku aykırılıktan bahsedilebilmesi için fiilin tipe uygun olmakla birlikte hukuka uygunluk nedenlerinden birinin somut olayda bulunmamasıdır.⁷³ Katıldığımız bir görüşe göre ise, bir fiilin suç teşkil edebilmesi için, onun hukukun temel ilkelerine, ahlak ve etik kurallara aykırılık teşkil etmesi gerekmektedir.⁷⁴

TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçunun hukuka aykırılık unsuru, dürüst ve bozulmamış ticari rekabette dürüstlük kuralına aykırı, yanlış, yanıltıcı hareket edilmesidir (TTK m.55/1(a)). Öğretide hukuka uygunluk nedenleri arasında hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasının uygulanabileceği ifade edilmektedir.⁷⁵

D. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

Bir suçun özel görünüş şekilleri, teşebbüs, iştiyak, içtima başlıkları altında incelenmektedir. Bu konularda TTK'da özel bir düzenleme bulunmadığından TCK'nın genel hükümleri söz konusu olacaktır.⁷⁶

E. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA REJİMİ

TTK'nın 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçu, şikayete bağlı bir suç olarak düzenlenmiştir (m.62/1). Şikayet hakkını kullanabilecekler ise, yine TTK'nın 56. maddesinde sayılmıştır. Buna göre, müşteriler, kredisi, mesleki itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek herkesin şikayet hakkı bulunmaktadır (TTK m.56/1). Şikayet hakkına sahip olanların, bu hakkı fiilin ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden itibaren altı ay içinde kullanması gerekmektedir (TCK m.73).

Şikayet hakkına sahip olanlarla ilgili özel düzenleme dışında, TTK'da haksız rekabet suçu bakımından özel bir düzenlemesi bulunmadığından ceza muhakemesi hukukunun soruşturma ve kovuşturma rejimi için geçerli olan genel hükümleri bu suç için de söz konusu olacaktır.⁷⁷

F. YAPTIRIM REJİMİ

TTK'nın 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçunun yaptırımını iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak ifade edilmiştir. TCK m.49/1'e göre ise, süreli hapis cezası kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az olamayacağından, haksız rekabet suçu için bir hapis cezası verilecekse bunun bir aydan iki yıla kadar hükmedilmesi mümkündür.

Keza haksız rekabet suçunda verilecek cezanın adli para cezası olması da mümkündür. 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesinin 1. fıkrasına göre, adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağa tekabül etmektedir. TTK'nın 62. maddesinde bir adli para cezası miktarı gösterilmediğinden bunun beş gün ile yedi yüz otuz gün arası olarak anlaşılması gerekmektedir. Ayrıca adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda, bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamayacağından (TCK m.61/9), haksız rekabet suçu için verilebilecek adli para cezasının alt sınırı

⁷² Arslan & Özdemir, s. 270.

⁷³ Özen, Mustafa (2021) Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, 5. Baskı, Ankara, Adalet, s. 228.

⁷⁴ Özgenç, s. 316.

⁷⁵ Erdoğan, s. 449; Aydın, s. 91.

⁷⁶ Arslan & Özdemir, s. 272.

⁷⁷ Arslan & Özdemir, s. 272.

rının otuz gün, üst sınırının ise yedi yüz otuz gün olduğunu söylemek mümkündür.

Haksız rekabet suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, mesela bir ticari şirket adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları yani gerçek kişi cezalandırılacaktır (TTK m.63/1). Aslında TTK'da böyle bir düzenleme olmasaydı da, haksız rekabet suçunun işlenmesinde ticari şirketin ilgili temsilcileri için işlenmiş bir suç söz konusu olacaktı. Bununla birlikte, TTK'nın 63. maddesinde yer alan "Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir." hükmü yerinde olmuştur. Zira TCK m.60/4 gereğince, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanabilmesi için bu konuda açık hüküm bulunmalıdır.⁷⁸ Tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbirleri ise, TCK'nın 60. maddesine göre, iznin iptali ve müsadere'dir. Fakat bu tedbirlerin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmemesi mümkündür (TCK m.60/3).

TTK'nın 62. maddesinde sayılan haksız rekabet fiilleri, "daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde" söz konusu olabilecektir (m.62/1). Yani tali ve tamamlayıcı bu düzenleme gereği, TTK'nın 55 ve 62. maddesinde yer alan fiillerinin işlenmesi, başka bir suç tanımını oluşturuyorsa ve bu suç tanımı TTK m.62'de öngörülen cezadan daha ağır bir cezayı gerektiriyorsa artık haksız rekabet suçundan değil, ilgili suçtan hüküm kurulup ceza verilmesi yoluna gidilecektir. Eğer söz konusu fiil, başka bir suç oluşturmakla birlikte, o suçun yaptırımına göre daha hafif bir yaptırım gerektiriyorsa, bu durumda 62. maddede yer alan ilgili haksız rekabet suçundan dolayı bir ceza sorumluluğu söz konusu olacaktır. Örneğin rakip firmanın ürünleri hakkında bir söylenti çıkarılması halinde haksız rekabet suçu yerine iftira suçundan (TCK m.267) bir cezaya hükmedilmelidir. Çünkü iftira suçunun kanuni tanımında yer alan üst sınır daha yüksektir.

V. SONUÇ

Dürüst, bozulmamış ve gerçek bir rekabetin sağlanması amacıyla 6102 sayılı TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçunun kanuni tanımına yönelik uygulama ve öğretide tartışma konusu olan tespit, eleştiri ve önerilerimizi şu şekilde maddeler halinde toplamak mümkündür.

Öncelikle 6102 sayılı TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçu tanımı, düzenlenişi itibarıyla kazuistik bir düzenleme mahiyetindedir. Dahası Türk Ceza Mevzuatında daha ayrıntılı bir şekilde kaleme alınmış başka bir suç tanımı da mevcut değildir. Bir suç tanımı düzenlenirken, maddi unsur olarak fiilin açık ve seçik bir şekilde ortaya konulması gerekir ki, ceza hukukunun temel ilkeleri tezahür edebilsin. Fakat haksız rekabet suçunu düzenleyen TTK'nın 62. maddesi aynı kanunun 55. maddesine atıf yaparak seçimlik hareketleri belirlemesi ve her seçimlik hareketin de kendi içerisinde alt seçimlik hareketlere ayrılması ve bunların da birer örnek kabilinden sayılıp benzerlerinin fiil içerisine alınması, haksız rekabet fiilinin açık seçik ortaya konulamamasına sebebiyet vermektedir. Şu halde haksız rekabet suçu tanımı, ceza hukukunun temel ilkelerinden suçta ve cezada kanunilik ilkesine, belirlilik ilkesine aykırılık arz etmektedir. Keza sayılan hareketlerin diğer hukuka aykırı hareketlere örnek olarak sayılması ve bunu "özellikle" kelimesine müteakip yapılması, ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan kıyas yasağına da aykırılık teşkil etmektedir. Kanun koyucu her ne kadar TTK'nın 62. maddesinin gerekçesinde, sadece "özellikle" ifadesinden sonra belirtilen suçlara ceza verilebileceğini ifade etmiş olsa da, madde gerekçeleri, yorum için başvurulacak kaynaklardan biri olup bir kanuni düzenleme olmadıkça, kanun metni gibi bir bağlayıcılık sağlamayacaktır.

İkinci olarak, TTK'nın 62. maddesinde ve 1. fıkrasının (a) bendinin yaptığı atıfla 55. maddesinde düzenlenen haksız rekabet fiillerinin hepsinin haksız rekabet suçunun seçimlik hareket olduğu kabul edilmelidir. Çünkü suçun konusu tekse, işlenen suç da tektir. Bu fiillerin işlenmesiyle de, haksız rekabet suçunun konusu, dürüst ve bozulmamış ekonomik rekabet olduğundan, bu fiillerin seçimlik hareket olduğu kabul edilmelidir.

⁷⁸ İtişgen, s. 364; Arslan & Özdemir, s. 272.

Burada dikkat edilmesi gereken husus da, aynı zamanda söz konusu fiillerin başka bir suç tanımını oluşturup oluşturmadığıdır. Mesela bir tacir hakkında aldatıcı, yanlış ve yanıltıcı bilgiler verilmesi, mesela hakaret (TCK, m.125) veya iftira (TCK, m.267) suçunun da oluşmasını mümkün kılabilir. Bu gibi durumlarda, TTK'nın 62. maddesinde yer alan "fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde" ibare gereği daha ağır cezayı gerektiren suç dikkate alınacaktır. Örneğin rakip firmanın ürünleri hakkında domuz yağı ürünleri satıyor diye söylenti çıkarılması halinde haksız rekabet suçu yerine iftira suçundan bir cezaya hükmedilmelidir. Çünkü iftira suçunun kanuni tanımında yer alan üst sınır daha yüksektir. Esasen bu durumda fiil ticaret hukuku anlamında haksız rekabet niteliğindedir ve TTK'da düzenlenen özel hukuktan doğan davaların açılması yine mümkündür. Çünkü burada fail TTK hükümleri gereği kusurludur ve bir tazminat sorumluluğu söz konusu olacaktır.⁷⁹ Fakat ceza hukuku açısından hükmedilecek ceza, haksız rekabet suçu olarak değil, iftira suçu hükümleri gereği söz konusu olmalıdır.

Öte yandan bir fiilin, haksız rekabet suçunu oluşturup oluşturmadığının belirlenmesinde, ortalama bir anlayışa sahip bir tüketicinin, işlenen fiilin mesela yanıltıcı veya yanlış bir beyan içerdiğini anlama imkânının olup olmadığının adli mercilerce değerlendirilmesi gerekmektedir. Açıkça anlaşılabilir gerçeğe aykırı bilgilerin haksız rekabet suçunu oluşturmadığının kabulü gerekmektedir.

Üçüncü olarak, TTK'nın 63. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse 62'nci madde hükmü, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanır." ifadenin gereksiz bir hüküm olduğu kanaatindeyiz. Çünkü böyle bir hüküm bulunmasaydı da, eylem ve işlemleriyle haksız rekabet suçunun işlenmesinde kastı bulunan kişilerin fail olarak sorumlulukları söz konusu olacaktı. Çünkü TCK sisteminde, ancak gerçek kişiler suçun faili olabilmektedir.

Dördüncü olarak, TTK'da düzenlenen haksız rekabet suçunun seçimlik hareketleri tespit edilirken

farklı maddelerde benzer, birbirine çok yakın haksız rekabet fiilleri düzenlenmiştir, aynı seçimlik hareketin benzer şekilde ifadesi başka bir bentte yer alması kanun tekniğine de uygun düşmemektedir. Mesela, TTK'nın 62. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde yer alan düzenlemenin çok yakın versiyonu, 55. maddesinin 1. fıkrasının (a-2) bendinde de yer almaktadır. Keza TTK m.62/1(c) ile TTK m.55/1(b-3) de aynı şekilde benzerlik göstermektedir. Bu düzenlemelerin tek bir seçimlik hareket şeklinde, birlikte düzenlenmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Aynı şekilde, (TTK m.55/1(b-3)'te düzenlenen işçilerin, vekillerin veya diğer çalışanların, kendi işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarının ifşa edilmesi veya ele geçirilmesi için yönlendirilmesi fiilinin, TCK'da düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal, haberleşmenin gizliliğini ihlal veya kişisel verilen kaydedilmesi suçlarından birini oluşturmadan uygulama alanı bulunması mümkün gözükmemektedir.

Son olarak, TTK'nın 62. maddesinde düzenlenen haksız rekabet suçunun tanımının, şu şekilde veciz ve açık bir şekilde düzenlenmesinin kanun tekniğine daha uygun olacağı kanaatindeyiz:

"(1) Fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dürüst ticari rekabeti bozmaya yönelik aldatıcı veya yanıltıcı davranışlarda bulunan bir kimseye, iki yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenir.

(2) Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir."

Bu şekilde bir düzenlemeyle, örnekleme yoluyla haksız rekabet teşkil eden fiillerin sayılmasına gerek kalmayacaktır. Somut olaya göre mahkeme, haksız rekabet suçunun oluşup oluşmadığını tespit edecektir. Özellikle zamanın ve ekonomik şartların değişmesiyle ihtilaf arz eden hususların varlığı halinde, yüksek mahkemenin vereceği içtihatlarla madde metninde bir kanun değişikliğine gerek kalmadan suçun kanuni tanımının kapsam ve uygulama alanının ortaya konulabileceği kanaatindeyiz.

⁷⁹ Arslan & Özdemir, s. 270.

KAYNAKÇA

- Arkan**, Sabih (2004), 'Haksız Rekabet-Gelişmeler-Sorunlar' Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S: 4, C: 22, s. 5-20.
- Arslan**, Çetin & **Özdemir**, Didar (2016) 'Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçu' International Conference on Eurasian Economies, Session 3B: Hukuk, Beykent University Press, s. 268.
- Aslan**, Adem, 'Marka, Haksız Rekabet ve Tüketici Hukukunda Süperlatif Reklamlar': Tekin, Memiş (Editör) (2014) Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı, Ankara, Yetkin, s. 45-92.
- Aydın**, Hüseyin (2008) 'Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçları' (Türü: Doktora), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baştürk**, İhsan (2011), 'Türk Ticaret Kanununda Bilişim Yoluyla Haksız Rekabetin Hukuki - Cezai Sonuçları' Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 6, Cilt: 1, s. 79-112.
- Diñç**, Serhan (2020) Türk Ticaret Kanununa Göre Haksız Rekabet Halleri ve Buna İlişkin Davalar, 2. Bası, Ankara, Seçkin.
- Erdoğan**, Yavuz (2013), 'Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçu' İpek Yolu Canlanıyor, Türk-Çin Hukuk Zirvesi, Nisan, s. 421-461.
- Erdil**, Engin (2020) Haksız Rekabet Hukuku, 2. Bası, Ankara, Seçkin.
- Gürkaynak**, Gönenç (2003) Türk Rekabet Hukuku Uygulaması İçin "Hukuk ve İktisat" Perspektifinden "Amaç" Tartışması, Ankara, Rekabet Kurumu.
- İtişgen**, Rezzan (2016), 'Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Gerçek Dışı veya Yanıltıcı Açıklamada Bulunma Suçu' Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S: 122, s. 337-368.
- Kaplan**, Ahmet Galip (2020) Elektronik Ortamda İşlenen Haksız Rekabet Halleri, 1. Bası, Ankara, Onikilevha.
- Kaynak**, Ali Osman (2020) İçtihatlı, Uygulamalı Örnekleriyle Haksız Rekabet Suçu ve Soruşturma Usulü, 1. Bası, Ankara, Yetkin.
- Koca**, Mahmut & **Üzülmez**, İlhan (2020) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Seçkin, Ankara.
- Koca**, Mahmut & **Üzülmez**, İlhan (2013) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, Ankara, Adalet.
- Nomer**, Ertan & **Nomer**, Füsün (2016) Haksız Rekabet Hukuku, On İki Levha, İstanbul.
- Okuyucu Ergün**, Güneş (2013) 'Yeni Türk Ceza Kanununda Öngörülen Haksız Rekabet Suçunun Kanunilik İlkesi Açısından Değerlendirilmesi' Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S: 3, C: 29, s. 149-155.
- Özbalçık**, Ozan Can (2019) TTK md.62/1-B, C, D Kapsamında Haksız Rekabet Suçları, 1. Bası, Ankara, Seçkin.
- Özdamar**, Mehmet & **Ermenek**, İbrahim (2007), 'Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat' FMR, S: 3, C: 7, s. 41-73.
- Özdemir**, Semih Sırrı (2013) Haksız Rekabet Kavramı Açısından Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar, 1. Bası, Ankara, Onikilevha.
- Özel**, Çağlar & **Özdemir**, Semih Sırrı (2017), 'Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler' Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: 11, C: 19, s. 189-206.
- Özen**, Mustafa (2021) Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, 5. Baskı, Ankara, Adalet.
- Özgenç**, İzzet (2020) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Ankara, Seçkin.
- Penkdiñçer**, Remzi Tamer (2020) Haksız Rekabet Hukukunda Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar ve Satış Yöntemleri, 1. Bası, Ankara, Adalet.
- Tezcan**, Durmuş & **Erdem**, Mustafa Ruhan & **Önok**, R. Murat (2014) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 11. Bası, Ankara, Seçkin.
- Tohma**, İsmail (2019), 'Haksız Rekabette Ceza Davalarında 6762 Sayılı Mülga TTK ile 6102 Sayılı TTK'nın Karşılaştırılması' GSI Articletter, Winter, s. 97-114.
- Ülgen**, Hüseyin & **Helvacı**, Mehmet & **Kendigelen**, Abuzer & **Kaya**, Arslan & **Nomer Ertan**, Füsün (2020) Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul, Onikilevha.
- Yeşiltepe**, Salih Önder (2006), "Ticari Sır-İş Sırrı" Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan Özel Sayısı 2004-2006, S: 1-3, C: XII, s. 403-421.
- TTK'nın 54 ve 62. maddesinin gerekçeleri ve ilgili Yüksek Mahkeme Kararları, <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/index.jsf?dswid=1186, s.e.t. 01.08.2022>.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: *The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.*

Contributions Statement: *Author has contributed %100 into preparing and writing this study.*

Statement for Support and Appreciation If Any: *None.*

Statement for Conflict of Interest: *None.*